

tudi mnogo slovanskih učencev, so slovanske gimnazije izključno slovanski zavodi.

*** * * Želje glasbenih učiteljev na učiteljskih.** Dne 15. aprila se je vršil na Dunaju shod društva glasbenih učiteljev na avstrijskih učiteljskih, ki so se ga udeležili zastopniki iz vse Avstrije. Pod predsedstvom profesorja Wagnerja so določili želje v tehle točkah: 1. Oni glasbeni učitelji, ki imajo že peto starostno doblo, naj se pomaknejo s koncem tega šolskega leta v osmi činovni razred. 2. Glede bližnje reforme organizacijskega statuta, naj prouči temeljito inozemske razmere in izvolijo naj odsek, ki naj izdela predloge o izpremembi učnega načrta. 3. Naj se dela na to, da izpremene predpise o izpiti za državni glasbeni izpit. 4. Učno obveznost glasbenih učiteljev naj zmanjšajo. 5. Podvoje naj število ur za splošni nauk o glasbi in petje v prvem in drugem letniku učiteljske. 6. Za orgljanje in vodstvo cerkvenega petja naj določijo letno remuneracijo enako dvema tedenskima učnima urama. 7. Glede sklepov drugega shoda učiteljev na pripravnicah naj se dela na to, da bodo glasbeni učitelji na enaki stopnji z risarskimi učitelji na srednjih šolah. 8. Nikogar naj več ne opreže iz petja pri izpitu učne usposobljenosti; nasprotno pa naj se dovoli ponavljanje izpita tekom leta v slučaju repobacije.

Književnost in umetnost.

„Domače ognjišče“ prijavlja v 4. številki letošnjega letnika to-le izbrano vsebino: 1. Ferdo Plešić: Moje in tvoje. — 2. Rudolf Horvat: O vzgoji otrok v predšolski dobi. — 3. Domači zdravnik. Dr. Demeter vitez Bleiweis-Trsteniški: O boju proti jetiki, osobito z ozirom na našo mladino in na razmere v šolah. — 4. Dopisi. 5. Drobline. — Najtopleje priporočamo!

O šolski reformi. Spisal dr. Dragotin Lončar, profesor na mestni realni v Idriji. Ponatisk iz „Učiteljskega Tovariša“. V Ljubljani 1908. Založilo uredništvo „Učiteljskega Tovariša“. Natisnila „Učiteljska tiskarna“. — Cena 40 h, po pošti 10 h več. Strani 63. Napredaj v „Narodni knjigarni“ in pri Schwentnerju v Ljubljani. O tem znamenitem delu izpregovorimo več o priliki. Pripominjamo, da je smatrali to brošuro kot original.

Slovensko-nemška meja na Koroškem. Narodopisne in zgodovinske črtice. Nabral Ante Beg. V Ljubljani. „Narodna založba“. 1908. Str. 104. Cena 1 K 40 h, s pošto 10 h več. — Krasno, zanimivo delo, ki ga moremo najtopleje priporočati. Zemljevid, ki je knjigi priložen, je narisal tovariš Fr. Marolt. — Očitajte to lepo knjigo!

„Zakoni o javnih knjigah“. Odkar ureja zbirko avstrijskih zakonov v slovenskem jeziku dr. E. Volčič, je ta zbirka društva „Pravnik“ vidno narasla. Lansko leto nam je bilo laskavo oceniti „Civilnopravne zakone“ in „Odvetniško tarifo“, letos ne moremo drugače o knjigi „Zakoni o javnih knjigah“. V podrobnosti se ne moremo spuščati, a navedemo naj ob kratkem le vsebino dela. Tu se nahajajo vsi predpisi o zemljiški knjigi, tudi vzorec prošnje za razne knjižne vpise (intabulacije), in pa njih kolkovanje, dalje predpisi o železniških in rudniških knjigah, o zasilnih potih, o konverzijah (premenitvi) intabuliranih terjatev in dotičnih olajšavah, o zastavnih listih, o radiciranih obratih, cerkvenih posestvih, o melioraciji (zbojšanju) zemlje, o delitvi dedine pri srednjih kmetijah, o razdelbi skupnih zemljišč in o zlozbi (komasaciji) zemljišč, o zaokroženju gozdnih mej. Vsem predpisom so dodana pojasnila iz sodeb najvišjega sodišča ter stvarna kazala po abecednem redu, tako da tudi preprost človek lahko v knjigi hitro najde želje nega pouka. Knjiga ima skupno 618 strani in stane popolno v platno vezana samo 6 K; umestno priložno olajšilo tej knjigi je stenska tabela o kolkovini in vpisnini knjižnih prošelj, ki stane na močnem papirju samo 60 h. Glede jezika nam je omeniti, da je izborni, saj urednik poudarja v predgovoru, da je večina prevodov preskrbel prvi odlični naš stilist pokojni France Levstik. — Priporočati nam je še drugo izdajo „Pravnika“ prirejeno tudi za pouk nepravnikov, namreč „Poljudno pravno knjižnico“. Od te je priredil prej omenjeni urednik doslej 4 knjižice v desetih zvezkih, kakor je to navedeno natančneje na drugem mestu lista (v inseratih). Vsebinsko, jezik, prireditelj in nizka cena priporočajo te knjižice vsakomur, ki želi pravega pouka v teh stvareh, vidi se, da je namen „knjižnice“ omejiti nepotrebno pravdarstvo, ne pa pospeševati ga. Vsak torej sezi po teh knjigah in priporoči jih dalje!

† **Platon Kostetski.** V Levovu je v soboto umrl nestor poljskih književnikov, Platon Kostetski, v 76. letu svoje dobe.

90-letnico rojstva je 30. aprila slavil hrvaški književnik Ivan pl. Trnski.

Kulturno delo.

† **„Glasbena Matica“** v Ljubljani je napravila 2. t. m. izlet v Zagreb, kjer je priredila koncert. To je res kulturno delo, ki edini Jugoslovane vsaj na polju umetnosti. „Glasbena Matica“ si je pridobila pod vodstvom

mojstra M. Hubada tudi v Zagrebu neomejno priznanje.

† **Glasbena šola v Idriji.** Očitnica v Idriji je sklenila, da osnuje s prihodnjim šolskim letom glasbeno šolo, in sicer kot podružnico „Glasbene Matice“ v Ljubljani.

† **XVI. občni zbor „Slovenskega planinskega društva“.** — Dne 25. preteklega meseca se je vršil v Ljubljani občni zbor S. P. D. Načelnik g. profesor Orožen se je ozrl na 15letno uspešno društveno delovanje. Po poročilu tajnika g. Hauptmana o delovanju osrednjega društva in podružnic za l. 1907. je imelo skupno društvo koncem poslovnega 1907. leta 2662 članov, in sicer o-rednje društvo 634, 17 podružnic pa 2028. Dohodkov je imelo osrednje društvo 42.014 K 90 vin., izdatkov pa 40.771 K 53 vin. Gotovine je 61 K 16 vin, hranilnih vlog pa 1182 K 21 v. Proračun za l. 1908 izkazuje dohodkov 12.443 K, izdatkov pa 31.910 K, tako da je primanjkljaja 18.458 K. Vseh 18 podružnic je imelo dohodkov 56.274 K, stroškov 44.324 K, prebitka 11.949 K, imetja 103.818 K, dolgov 43.750 K, čistega imetja 60.067 K, posojil pa 13.350 K.

† **Kongres „Osrednje zveze slovanskih časnika“** bo letos v Ljubljani ob priliki slavnostnega odkritja spomenika pisatelju Trubarju dne 28.—30. junija. Kdor izmed časnikov in pisateljev se namerava udeležiti tega kongresa, naj do 20. maja t. l. pošlje prijavo tajniku „Zveze“ g. Josipu Vejvari (Praga II.), „Narodni Listy“, in obenem kongresni prispevek 10 K blaginju g. Jos. Miškovskemu v Češkem Brodu. Na poznejše prijave se ne bo moglo ozirati. Pripominja se, da se zaradi sklepa odbora „Osrednje zveze slovanskih časnika“ pripuščajo h kongresu samo oni časnikarji in književniki, ki so člani kakšnega društva, nahajajočega se v „Osrednji zvezi“; izjeme v tem ozirom dovoljuje odbor samo v posebnih uvaževanja vrednih slučajih.

† **Koncert „Glasbene Matice“ v Zagrebu.** „Glasbena Matica“ je s svojimi pevci in pevskimi poleteli v Zagreb, da seznani brate Hrvate s slovensko pesmijo in slovensko glasbeno umetnostjo. V soboto zvečer je bil v „Hrvatskem domu“ koncert, za katerega je vladalo velikansko navdušenje. Prenapolnjena velika dvorana je entuziasmično pozdravila ob nastopu pevce in prof. Hubada. „Slovenec i Hrvat“ je otvoril vrsto bogatega programa; entuziazem vzhitnega občinstva se je stopnjeval od točke do točke, dosegel pa vrhunec, ko sta nastopila solista ga. pl. Foedranspergova in g. Julij Betteto. Vse zagrebsko časopisje govori o triumfu „Glasbene Matice“, ki je zopet potrdil njeno visoko umetnost. V nedeljo je bil banket v čast ljubljanskim gostom, ki je bil krasna manifestacija hrvaško-slovenske vzajemnosti.

† **Novo podružnico sv. C. in M.** so ustanovile v Brezicah rodoljubne Slovenke. Lepo se razvija narodno delovanje na levem bregu Save v zeleni Štajerski, še Sevnica naj se pridruži temu gibanju. Kaj pa desna stran Save, to je na Kranjskem! Ali bi se ne mogla zbuditi?

Politiški pregled.

* **Jubilejska slavnost našega cesarja.** Določeno je, da bo cesar prisostoval samo dvema jubilejskima slavnostima, in sicer poklonu dunajske šolske mladine in slavnostnemu izprevodu meseca junija. Cesar ne bo prisoten na nobeni drugi prireditvi. Odbor, ki ga je imenoval praški mestni svet, da poskrbi za način proslave cesarjevega jubileja, je sklenil, da ne bo sodeloval na zgodovinskem izprevodu na Dunaju.

* **V tirolskem deželni zboru** so vložili klerikalni poslanci obeh narodnosti interpelacijo, da se mora profesor Wahrund takoj odstraniti z vseučilišča, svobodomiselnih poslanci pa interpelacijo, da naj se napravi zopni gonji proti Wahrundu konec.

* **Namesnik v Galleiji** je postal vseučiliški profesor dr. M. Bobrinski. To je prvi namesnik, ki ni plemenitaš.

* **Tržaška volilna reforma.** Doseglo se je sporazumjenje med laško večino in slovensko manjšino. Okolica brez Škorklje, Kjadin in Kjarlobe dobi 12 mandatov, mestni volilni okraj 68. Volilci v okolici bodo razdeljeni v 2 razreda in 3 volilne okraje.

* **Wahrundova afeta v gosposki zbornici.** V prvi seji gosposke zbornice je stavil grof Fran Thun u interpelacijo na vlado glede Wahrundove afere. Interpelacija je vobče presenetila po svojem rezkem tonu in po grožnji nasproti vladi. Grof Thun in tovariši govorijo v interpelaciji o brošuri Wahrundovi, ki da je žalitev katoliškega nauka, cerkve in Boga, in trdijo, da prof. Wahrund ni več na svojem mestu kakor profesor kanoničnega prava: zahtevajo od vlade, naj v najkrajšem času ukrene glede Wahrunda dispozicije, ki bodo odgovarjale njihovim čuvstvom in prepričanju. V nasprotnem slučaju pa grozijo, da bodo izvajali posledice s tem, da zavrnejo odobritev proračuna, oziroma proračunskega provizorija. — Tako govorica je nenavadna v gosposki zbornici. Vzrok in posledice groženj visokaristokratičnih frondistov pa sta ob vsem respektu pred žaljenim katoliškim čuvstvom glede — sedaj pa že precej deplasirane — Wahrundove afere v preenakomernem razmerju, da bi se ne smelo interpellantu

grofu Thun pripisati drugih skritih namer. Interpelacija grofa Thuna utegne biti kombinirana šahova poteza proti Becku, zakaj vele-konservativci v gosposki zbornici gojijo brzkone nado, da se zopet bližajo njihovi časi, in grof Thun — kakor znano — nima nikake volje igrati vloge političnega mrtveca.

* **Volilna reforma za tirolski deželni zbor.** Komisija, ki jo je izvolil tirolski deželni zbor, da sestavi načrt za volilno reformo, je sestavljena iz 9 nemških in 4 italijanskih deželnih poslancev.

* **Odredbe dunajskega poštnega ravnateljstva v jezikovnem vprašanju.** Dunajsko poštno ravnateljstvo je odredilo, da mora uradnik ob vsakih okoliščinah ne glede na jezik prevzemati pošto in jo odpravljati dalje. Tako javljajo tudi češki listi, da je jezikovni konflikt na pošti definitivno rešen z odredbo praškega poštnega ravnateljstva, da morajo uradniki poštne ambulanice prevzemati tudi češki pisane izkaze.

* **Štrajk vsenčiliščenikov v Zagrebu.** Javljajo, da je že 400 vsenčiliščenikov zahtevalo svoja izpričevala — in ni dvoma, da si jim pridružijo tudi drugi. Dijaki se razdele na vseučilišča v Pragi, na Dunaju in v Gradcu. Ob njihovem odhodu pride gotovo do velikih manifestacij. Dijaki zasedajo vsenčilišče in pazijo, da se ne vrše predavanja in promocije. Trije dijaki, ki so imeli biti te dni promovirani, so se odrekli temu činu spotano. Enega pa, ki se ni hotel odreči, so dijaki pogнали z vseučilišča.

* **Umirovljenje profesorja Šurmina.** Ta odloznoj čin, kakršnega se zmožni le mogote, ki cinično prezirajo vse zakone etike in morale, je napravil na vso hrvaško javnost najgloblji vtisk. Iz vseh krajev hrvaške domovine, a tudi iz inozemstva prihajajo prof. Šurminu izjave simpatij. Tudi med akademsko mladino so spriče tega nezalostnega dogodka kar na mah izginile vse strankarske razlike. Po skupnem zborovanju na vseučiliškem trgu dne 29. pret. m. so se dijaki — brez razlike političnih nazorov — podali pred stanovanje prof. Šurmina, kjer so mu prirejali viharne ovacije. — Temu protestu akademične mladine se pridruži tudi akademični senat. Zagrebski listi javljajo, da predloži senat monarhu in vsem vseučiliščem monarhije motivirano spomenico, v kateri bo protestiral proti preganjanju profesorja Šurmina. Hkratu prihaja iz Zagreba tudi vest, da je rector magnificus dr. Milivoj Maurović podal svojo demisijsko v znak protesta proti kršenju vsake svobode in ugleda vseučilišča. Vsa odločnost Rauchovega postopanja nam drastično označujeta ti-le dejstvi: da Rauch ne more navesti niti enega konkretnega dejstva, ki bi metalo ni najmanj sence na službovanje prof. Šurmina in ki bi le od daleč opravičevalo tak skrajni korak, in da je v penzijo pognani profesor šele v 41. letu svoje dobe, torej v najlepši moški dobi, ko se ima njegovo znanstveno delovanje šele pospenjati k svojem vrhu. — Jasno je torej, da se umirovljenje profesorja Šurmina kaže kakor čin nizke brutalne maščevalnosti, kakor jo je možno najti le v ljudeh, v katerih divjajo najgrši instinkti, v ljudeh ki so brez vsake inteligence srea in — uma. Naglašamo tudi uma! Zakaj naj je duša Rauchova še tako razbeljena od sovraštva, vendar ne bi tega storil, ako bi imel le mrvice hladne razsodnosti v glavi. Ker bi vedel, da izjave to indigancijo v vsem civiliziranem svetu, ki moralno ubije le njega, ki na tak način preganja.

* **Imenovanje škofov na Hrvaškem.** Kakor poročajo z Dunaja, pride baron Rauch čez tri tedne zopet k cesarju na avdienco. Na zadnji avdienci ni bilo govora o imenovanju novih škofov na Hrvaškem. Minister za vnanje stvari baron Aehrenthal želi, da se to vprašanje reši šele, ko na Hrvaškem nastopijo zopet normalne razmere.

* **Hrvaški poslanci v avstrijski zbornici proti Rauchu.** Z Dunaja javljajo, da se hrvaški poslanci pripravljajo na posebno akcijo, ki jo razvijajo v zbornici takoj ob sestanku proti vladi bana Raucha na Hrvaškem.

* **Kazensko postopanje proti profesorju Feilbognu.** „Giornale d'Italia“ poroča iz Vatikana: Dunajski nuncij je sporočil v Rim, da se je proti židovskemu profesorju Feilbognu uvedla kazenska preiskava. Vatikan ni pa tozadevno stavil nikakega predloga. (Kakor znano, je profesor Feilbogen na Veliko noč s svojo soprogo in svakinjjo prisostoval v Sikstinski kapeli papeževi maši, pri kateri sta se obe poslednji dali od papeža objhajati.)

* **Zopet dva profesorja umirovljena.** Hrvaška vlada je upokojila vseučiliška profesorja dr. Cara in dr. Šišića. V javnosti je to novo nasilstvo provzročilo silno ogorčenje.

* **Dr. Josip Herold.** Državni in deželni poslanec dr. Josip Herold, ki je nedavno obel na šenu, je dne 4. t. m. zjutraj ob 7. uri umrl. Dr. Josip Herold, odvetnik v Kraljevih Vinogradih, je bil eden izmed najodličnejših članov mladočeske stranke, ki je toliko bogata na nadarjenih politikih in državnikih. Dr. Herold je bil neizprosno borilec zlasti za jezikovne pravice češkega naroda; tudi mesto Kr. Vinogradi, to elitno predmestje praškega velemesta, mu je dolžno velik del svojega razvoja. V parlamentu je pokojnik, ki je bil še v lepi moški dobi, veljal za enega najbolj sijajnih in retorično dovršenih govornikov.

* **Število volilcev na Hrvaškem.** Ako se uvede splošna volilna pravica, bi bilo na Hrvaškem 535.000 volilcev, med njimi 80.000 Nemcev in 20.000 Madjarov. Ako se razdeli Hrvaško na 100 volilnih okrajev, bi prišlo na vsak okraj okoli 5000 volilcev.

Jubilejski dar.

Učiteljsvo — sebi! Tov. Janko Žirovnik iz St. Vida pri Ljubljani, izkupiček za „Narodne pesmi za šolsko mladino“ v aprilu 193 K 30 h: tov. Karel Wider iz Ljubljane, 75 K; tov. Miha Bergant iz Sostrega pri Ljubljani, za l. 1908. 24 K; tov. Angela Trošt iz Vodice, za april 2 K; tov. Julij Slapšak iz Vodice, za april 2 K; tov. Janko Likar iz Ljubljane, 2 K; tov. Andrej Kmet iz Cerkelj, za april 2 K; tov. I. Lapajne iz Cerkelj, za april 2 K; Jakobica Dimnikova iz Ljubljane, za maj 2 K; skupaj 306 K 30 h; zadnjič izkazanih 1216 K 58 h; doslej darovanih 1520 K 88 h. Bog plati!

Vestnik.

Zadnji uvodni članek tov. Gangla je zmedel „Slovenec“ glavo. Odgovarja mu v soboto in ponedeljek, ta dan kar z uvodnim člankom. Toda „odgovor“ je tak, da se poda Ganglovemu članku kakor pest očesu. Razgovor s tako zmedo in godlo je nemogoč. Če hoče biti „Slovenec“ pravičen, naj objavi Ganglov članek v celoti in neizpremenjenega, potem se prepriča, da mu bodo prišli celo njegovi somišljeniki. Tega se pa „Slovenec“ boji, zato meša in blebeče, da prikriva svojo zbežanost in taji resnico, hčerko božjo!

Učiteljski dobrotniki. Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta so darovali: Posojilnica v Logatecu 40 K; učiteljsvo meščanske šole v Krškem 12 K namesto venca na grob umrlemu tovarišu Ivanu Rupniku, učiteljsvo I. mestne šole v Ljubljani 12 K namesto venca na grob umrlemu tovarišu Valentinu Kumru; rodovina Lundrova na Raki 10 K namesto venca na grob svojemu dragemu prijatelju Ivanu Rupniku. Bog plati!

Letnino za učiteljski konvikt so plačali: učiteljsvo v Mozirju (4 K); učiteljsvo v Šiški pri Ljubljani (4 K); tov. Alojzij Potočnik iz Reteč pri Škofji Loki. Bog plati!

„Domače ognjišče“ je dobilo v aprilu 85 novih naročnikov. Epour se muove! Tovariši in tovarišice, ki prirejajo roditeljske večere, naj pošljejo svoje referate uredništvu „Domačega ognjišča“.

Okrajna učiteljska konferenca za slovenske šole ljubljanske bo dne 11. junija.

Osebnosti na Kranjskem. Provizorični učiteljci Alojzija Stebijeja v Mirni in Marija Jurjevčičeva v Ornem vrhu sta nameščeni definitivno. V stalen pokoj je stopil nadučitelj v Št. Petru pri Novem mestu Josip Franke. Vadnična učiteljica Julija Supantschitscheva v Ljubljani je zaradi boleznih dobila dopust in jo nadomešča Lea Levčeva, definitivna učiteljica na nemški osemrazrednici v Ljubljani. Nadučitelj Mihael Kalan v St. Vidu je zaradi boleznih dobil dopust in pride na njegovo mesto kot supletinca Leopoldina Kogejeva iz Spodnjega Logateca. Interimistično vodstvo šole pa prevzame definitivna učiteljica Roza Jelenčeva. Istotako je zaradi boleznih dobila dopust učiteljica Marija Skabrneta v Šmartnem pri Kranju in jo nadomešča izprašana učiteljska kandidatinja Ljuboslava Oreškova. Za provizorično učiteljico je imenovana supletinca Franja Milavčeva v Dragatušu. Zaradi boleznih je dobil dopust učitelj Lozicah Ludovic Kranjec in pride na njegovo mesto za supletinjo Josipina Zaletlova iz Hotdršice.

Iz seje c. kr. okr. šol. sveta za gorisko okolec. Uradna naznanila se vzemo v znanje. Razširi se enorazrednica na Vegrskem v dvorazrednico. Zavrne se prošnja kraj. šol. sveta v P., za uvedbo celodnevne pouka v III. š. l., ker bi se morala zaradi tega dvorazrednica razširiti v trirazrednico, česar pa ne dopuščajo sedanje finančne razmere. Dovolj se letni prispevek 200 K za vzdrževanje obrtne šole v Kanalu. Sklene se sezidati šolsko sobo za ekspozituro v Puštalih ter najme šolske prostore v Zaloščah, Orehovah in Ložicah, kjer se prične poučevanje s 1. septembrom t. l. Odkloni se predlog društva „Lega nazionale“, ki ponuja brezplačno v svoji hiši prostore in šolsko opravilo za italijansko šolo v Podgori. Odobre se razni računi ter dovole nekatere poprave. Soglasno se sklene naročiti „Domače ognjišče“ za vse šole okraja (80 izt.).

Žirovnik — Sokol. Z ozirom na to vest smo prejeli: Naznanjamo, da je tov. Žirovnik zvedel za snovanje „Sokola“ še-le tisto nedeljo popoldne, da ni z g. Drenikom govoril ali mu dopisoval in da s ploh videl ni že več nego eno leto in da sploh ni v nobeni zvezi s snovanjem Sokola. Ravno tako ne tov. Lenarčič in g. zdravnik. Vse to si je na celem izmislil kak zaničen možic, samo da je dobil priliko zopet in zopet po imenovanih udariti.